

Stowarzyszenie Elektryków Polskich w 1929 roku – pierwszy rok działalności w nowej formule

Streszczenie. W artykule opisano rok 1929 w Stowarzyszeniu Elektryków Polskich (SEP), pierwszy rok działania po przeorganizowaniu w zgodzie z nowym statutem. Opisano najważniejsze wydarzenia, takie jak połączenie ze Stowarzyszeniem Radiotechników Polskich i Polskim Komitetem Elektrotechnicznym, I Walne Zgromadzenie SEP w Poznaniu, reakcję SEP na tzw. „sprawę Harrimana” czy utworzenie Sekretariatu Generalnego w SEP. Był to ważny, przełomowy rok dla SEP, który umożliwił mu rozwój przez następną dziesięć lat.

Abstract. The article describes the year 1929 in the Association of Polish Electrical Engineers (SEP), the first year of activity after reorganisation according to the new statute. The most important events are described, such as the merger with the Association of Polish Radio Engineers and the Polish Electrotechnical Committee, the 1st General Assembly of the SEP in Poznań, the SEP's reaction to the so-called 'Harriman Affair' and the establishment of the General Secretariat in the SEP. This was an important milestone year for the SEP, which enabled it to develop over the next ten years. (Association of Polish Electrical Engineers in 1929 - first year of activity in the new format)

Słowa kluczowe: Stowarzyszenie Elektryków Polskich, Walne Zgromadzenie w Poznaniu, „Sprawa Harrimana”
Keywords: Association of Polish Electrical Engineers, General Meeting in Poznań, 'The Harriman Affair'

Wstęp

W 1928 r. wobec spadku aktywności Stowarzyszenia Elektrotechników Polskich (SEP) podjęto reformę jego organizacji¹. Nowy statut Stowarzyszenia został zatwierdzony przez Komisarza Rządu m. st. Warszawy 5 stycznia 1929 r. Ukonstytuowane w czerwcu 1928 r. władze SEP miały charakter przejściowy. Prezesem został Kazimierz Straszewski, a sekretarzem generalnym (stanowiskiem nowym, wprowadzonym przez nowy statut), Witold Moroński którego Zarząd Główny polecił jako pełniącego obowiązki od 1 kwietnia 1929 r. Ich zadaniem było wdrożenie nowego statutu w życie. Rok 1929 był więc ważnym okresem, początkiem funkcjonowania SEP według nowych reguł i pod nową nazwą – Stowarzyszenie Elektryków Polskich. Nowy statut wydrukowano w nr 2 *Przeglądu Elektrotechnicznego* z 1929 r.

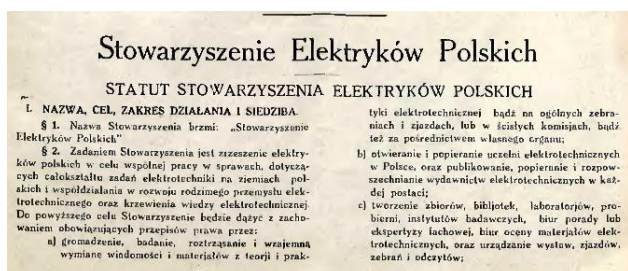

Foto. 1. Nagłówek nowego statutu SEP, zatwierdzonego w styczniu 1929 r. (Źródło: *Przegląd Elektrotechniczny*, 1929, nr 2, s. 39)

Działania na początku skupiły się na przygotowaniach do I Walnego Zgromadzenia SEP (którą to instytucję też wprowadził nowy statut) – Walne Zgromadzenie miał odąd stanowić najwyższą władzę w Stowarzyszeniu. Postanowiono, że pierwsze Walne Zgromadzenie odbędzie się na terenie i w trakcie Powszechnej Wystawy Krajowej w

Poznaniu (PWK), organizowanej z okazji dziesięciolecia odzyskania niepodległości przez Polskę w celu ukazania polskiego dorobku w tym czasie. W maju 1929 r. Sekretariat Generalny rozesał wszystkim członkom SEP listę kandydatów na Prezesa i Członków Zarządu Głównego SEP wraz z kartami wyborczymi. Były to pierwsze wybory przeprowadzone w zgodzie z nowym statutem, drogą korespondencyjną. Na karcie wyborczej każdy członek miał wskazać nazwisko prezesa, pięciu Członków Zarządu z Warszawy i czterech z prowincji². Wobec wejścia w życie nowego statutu zaczęto też przyjmować do SEP pierwszych członków zbiorowych³. Do końca 1929 r. przyjęto łącznie 12 członków zbiorowych⁴.

Włączenie Stowarzyszenia Radiotechników Polskich i Polskiego Komitetu Elektrotechnicznego do SEP

Celem zmian, które wprowadzał nowy statut w dużym stopniu było skupienie prac przepisowych i ogółu działalności polskich elektryków w ramach jednej organizacji, właśnie SEP. Najszybciej udało się doprowadzić do końca negocjacje zjednoczenia SEP ze Stowarzyszeniem Radiotechników Polskich. W efekcie 22 maja 1929 r. odbyło się Likwidacyjne Walne Zebranie Stowarzyszenia Radiotechników Polskich, w czasie którego zapadła decyzja rozwiązania tego Stowarzyszenia i utworzenia Sekcji Radiotechnicznej SEP. Zaraz potem odbyło się pierwsze, inauguracyjne Walne Zebranie Sekcji, na którym wybrano jej władze i przyjęto projekt statutu Sekcji⁵. Połączenie SEP z Polskim Komitetem Elektrotechnicznym (PKE) było bardziej skomplikowane. Uznano w statucie, że powinna powstać w SEP Centralna Komisja Normalizacyjna dla przepisów, a PKE, już przyporządkowany do SEP, powinien utrzymać tylko zadanie reprezentowania polskiej elektryki na terenie międzynarodowym. W samym PKE niechętnie patrzono na odebranie prac przepisowych, dlatego przyjęto ostatecznie na plenarnym posiedzeniu PKE 11 maja 1929 r. połączenie PKE z SEP, ale przejściowe, w czasie pierwszych dwóch lat

¹ Zostało to opisane w poprzednim artykule w cyklu: P. Sadłowski, P. Rataj, J. Hickiewicz, *Stowarzyszenie Elektrotechników Polskich w okresie zmian w latach 1927-1928, Przegląd Elektrotechniczny* (dalej PE) 2024, nr 8, s. 292-297.

² Wybory Prezesa i członków Zarządu Głównego, PE, 1929, nr 10, s. 236.

³ Nowi członkowie, PE, 1929, nr 10, s. 237. Podano tam pierwszych zgłoszonych członków zbiorowych w Oddziale Warszawskim SEP.

⁴ Skarzyński T., Kubiatiowski J., Ważniejsze wydarzenia w okresie 1882-1919-1945, [w:] Stowarzyszenie Elektryków Polskich: Zeszyt Historyczny nr 1: 75 lat Stowarzyszenia Elektryków Polskich 1919-1994, red. T. Skarzyński, Warszawa 1994, s. 27.

⁵ Stowarzyszenie Radiotechników Polskich, PE, 1929, nr 11, s. 264.

miał dalej obowiązywać istniejący regulamin PKE, a nowe przepisy miały być przyjmowane do 1 lipca 1931 r. bez przedstawiania ich do zatwierdzenia Walnemu Zgromadzeniu SEP. Wniosek w tej sprawie został przedstawiony na Walnym Zgromadzeniu SEP w czerwcu 1929 r. i przyjęty⁶. PKE połączył się zatem z SEP, zachowując jednak przejściowo autonomię, co ułatwiło to połączenie. Spodziewano się, że włączenie tych dwóch ważnych organizacji do SEP skłoni też pozostałe zrzeszenia elektrotechniczne do złączenia się z SEP.

I Walne Zgromadzenie SEP w czasie Powszechnej Wystawy Krajowej w Poznaniu w czerwcu 1929 r.

I Walne Zgromadzenie SEP i jak to określono w zaproszeniu także II Zjazd SEP (zapewne jako I uznano zjazd założycielski w 1919 r.) odbył się w Poznaniu 27 i 28 czerwca 1929 r. pod hasłem „Dziesięciolecie polskiej elektrotechniki i rozszerzenie działalności Stowarzyszenia Elektryków Polskich”⁷. Zgromadzenie miało miejsce na PWK i było częścią „Tygodnia Technicznego” (21-28 czerwca) PWK. Miało wtedy miejsce wiele innych zjazdów, m.in. III Ogólny Zjazd Polskich Techników Zrzeszonych, Zjazd Federacji Inżynierów Stowiańskich lub Zjazd Związku Elektrowni Polskich⁸. Należy dodać, że na PWK miała miejsce bogata Wystawa Elektrotechniczna, zorganizowana przez Polski Związek Przedsiębiorstw Elektrotechnicznych, prezentująca ogół dorobku polskiego przemysłu elektrotechnicznego i całej elektrotechniki w Polsce (SEP też miało tam własne stanowisko)⁹.

Foto. 2. Pawilon elektrotechniczny na Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu w 1929 r. (Źródło: POLONA)

Na Walne Zgromadzenie SEP zgłoszono liczne artykuły podsumowujące dziesięcioletni postęp poszczególnych dziedzin polskiej elektrotechniki, zostały one opublikowane w nr 12 *Przeglądu Elektrotechnicznego*. Były to:

1. Produkcja energii elektrycznej w Polsce w latach 1919-1928 (Mieczysław Kuźmicki);
2. Polskie ustawodawstwo elektryczne (W. Herdin);
3. Zarys elektryfikacji hut żelaznych (A. Groza);
4. Elektryfikacja przemysłu metalowego w Polsce (J. Gize);
5. Elektryfikacja przemysłu naftowego (Marian Boj);

⁶ K. Drewnowski, Polski Komitet Elektrotechniczny jako organ prac przepisowych i współpracy międzynarodowej elektryków polskich 1924-1932, *PE*, 1939, nr 12, s. 635-637.

⁷ II-gi Zjazd i Walne Zgromadzenie Stowarzyszenia Elektryków Polskich, *PE*, 1929, nr 10, s. 237; Walne Zgromadzenie w Poznaniu 27 i 28 czerwca, *PE*, 1929, nr 11, s. 263-264 (podano tam porządek dzienny i spis zgłoszonych referatów).

⁸ Tydzień techniczny od 21-28 czerwca 1929 podczas Powszechnej Wystawy Krajowej w Poznaniu, Poznań 1929.

6. Rozwój urządzeń elektrycznych w ciągu 10-lecia w polskim przemyśle cukrowniczym (Stanisław Śliwiński);

7. Elektryfikacja kolei (R. Podoski);

8. Tramwaje i elektryczne koleje dojazdowe w Polsce w okresie dziesięciolecia niepodległości (T. Baniewicz);

9. Rozwój elektrotechniki prądu silnego a zagadnienie obrony państwa (W. Günther);

10. Rozwój telefonów i telegrafów w Polsce Odrodzonej (St. Zuchmantowicz);

11. Wyrób maszyn elektrycznych w Polsce (J. Roman);

12. Przemysł budowy przyborów elektrycznych dla prądów silnych (K. Szpotański);

13. Fabrykacja żarówek elektrycznych w Polsce (E. Potemski);

14. Ceramika elektrotechniczna w Polsce (Jerzy Skowroński)

15. Polski przemysł akumulatorowy (M. Nacholiński);

16. Wyrób elektrycznych przyrządów mierniczych (B. Jabłoński);

17. Przemysł teletechniczny w Polsce i widoki jego rozwoju (K. Dobrski);

18. Polskie organizacje elektrotechniczne (F. Karśnicki);

19. Normalizacja elektrotechniczna w Polsce (K. Drewnowski);

20. Krótki rzut oka na rozwój działu elektrycznego w Głównym Urzędzie Miar w Warszawie (J. Rząśnicki);

21. Elektrotechnika w polskich szkołach akademickich (M. Pożaryski);

22. Elektrotechnika w polskich szkołach zawodowych technicznych typu wyższego i zasadniczego (J. Surmacki);

23. Szkolnictwo elektrotechniczne rzemieślnicze (J. Straszewicz);

24. Prace nad słownictwem elektrotechnicznym (J. Rzewnicki);

25. Polska bibliografia elektrotechniczna (G. Hensel).

W otwarciu Zgromadzenia w Auli Uniwersytetu Poznańskiego przy udziale 113 członków SEP oraz dziesięciu gości prezes K. Straszewski omówił minione dziesięciolecie działalności SEP, podsumowując, że zostały wtedy „założone podstawy i stworzone możliwości owocnej pracy dla elektrotechniki”. W dalszej części głos zabrali Kazimierz Siwicki jako przedstawiciel Ministra Robót Publicznych, stwierdził, że konsolidacja SEP w tym momencie może przyczynić się do odegrania przez nie poważnej roli w powzięciu decyzji przez Ministerstwo odnośnie przyznania koncesji na elektryfikację Polski koncernowi Harrimana. Uznał bowiem, że SEP jest organizacją najbardziej odpowiednią do jej oceny i wydania opinii. Radca Ruciński w imieniu Prezydenta Poznania, zaznaczając, że miasto rozumie konieczność stosowania nowoczesnej techniki, buduje wielką nową elektrownię miejską, na koniec delegat Besiński przekazał pozdrowienia od stowarzyszenia elektryków czechosłowackich. Następnie zostały wygłoszone dwa referaty, Kazimierza Straszewskiego o dziesięcioleciu polskiej elektrotechniki¹⁰ i Gabriela Sokolnickiego, o projekcie elektryfikacji Polski. W drugim dniu Zgromadzenia uczestniczyło 78 członków. Przedstawiono wtedy sprawozdania z działalności SEP w 1928 r., Komisji Rewizyjnej, Zarządu Głównego z połączenia się SEP z Polskim Komitetem Elektrotechnicznym i

⁹ Zarys historyczny organizacji Wystawy Elektrotechnicznej na Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu 1929 r., *PE*, 1929, nr 24, s. 705-707. Cały ten numer poświęcono opisowi poszczególnych działów polskiego przemysłu elektrotechnicznego na PWK.

¹⁰ Został on potem wydrukowany: K. Straszewski, Dziesięciolecie pracy elektrycznej w Polsce, *PE*, 1929, nr 17, s. 503-508. W protokole z Walnego Zgromadzenia podano błędnie, że ów referat wygłosił Kazimierz Jackowski.

Stowarzyszeniem Radiotechników Polskich, poruszono też sprawę utworzenia Polskiego Komitetu Międzynarodowej Komisji Oświateniowej. W dalszej części obrad zaprezentowano budżet SEP na 1929 r., wybrano członków Komisji Rewizyjnej i wyznaczono miejsce następnego Walnego Zgromadzenia – Warszawę. Na koniec ogłoszono wyniki korespondencyjnych wyborów prezesa i członków Zarządu Głównego (warto dodać, że nadesłano 234 głosy, było to ok. 51% członków SEP uprawnionych wtedy do głosowania). Na prezesa wybrano Zygmunta Okoniewskiego¹¹. Tak wspominał to Józef Podoski: *Wybór inż. Okoniewskiego na prezesa SEP miał pewne podłoże „polityczne” w tym sensie, że był on jednocześnie prezesem Związku Polskich Przedsiębiorstw Elektrotechnicznych i postawienie jego kandydatury było umotywowane nadzieją na zwiększenie liczby członków zbiorowych SEP, a ci mieli się stać podstawą naszych finansów. Obie te nadzieje częściowo zawiodły, bo inż. Okoniewski był zbyt zajęty, aby móc dużo czasu poświęcać na sprawę Stowarzyszenia*¹².

Sekretarz Generalny – Józef Podoski

Bardzo ważne wydarzenie Walnego Zgromadzenia w Poznaniu z 1929 r. – z perspektywy następnego dziesięciolecia – nie zostało zapisane w protokole, a dotyczyło wyboru na stanowisko sekretarza generalnego Józefa Podoskiego¹³. Pełnił on tę funkcję od 5 listopada 1929 r. aż do wybuchu wojny w 1939 r., w dużym stopniu przyczyniając się do rozwoju SEP w tym okresie. Sekretarz generalny był bowiem łącznikiem między poszczególnymi agendami SEP, oddziałami i sekcjami, a Zarządem Głównym. Dzięki zdolnościom organizacyjnym Podoskiego SEP działał efektywnie.

W 1918 r. rozpoczął on studia na politechnice we Lwowie, ale wstąpił do pułku Ułanów Krechowieckich, walcząc z Ukraińcami i bolszewikami. W 1921 r. wznowił studia z elektrotechniki na Politechnice Warszawskiej. Bardzo aktywnie działał w licznych organizacjach studenckich, z ich ramienia uczestnicząc w studenckich zjazdach międzynarodowych, zorganizował międzynarodowy kongres studencki w Polsce w 1924 r., a nawet został wybrany prezesem Naczelnego Komitetu Związku Narodowego Polskiej Młodzieży Akademickiej. Pracował jako sekretarz polskiej komisji na Międzynarodowej Unii Współpracy Umysłowej, z ramienia której organizował wiele kongresów międzynarodowych. W 1929 r. skończył studia i jako doskonały organizator, został zaangażowany w SEP¹⁴.

Warto przywołać tu fragment wspomnień Podoskiego związany z przyjęciem przez niego funkcji sekretarza: *W roku 1929 pracowałem w Poznaniu jako kierownik jednego z wydziałów Powszechnej Wystawy Krajowej i wszelkie zjazdy, wycieczki zbiorowe, krajowe i zagraniczne oraz oficjalne wizyty należały do mego zakresu pracy. Stowarzyszenie Elektryków Polskich organizowało w czasie trwania PWK swój Zjazd 10-lecia i z tego powodu zetknąłem się z pełniącym tymczasowo obowiązki sekretarza generalnego SEP dr W. Morońskim, który poznawszy mnie, doszedł do wniosku „że znalazł nareszcie właściwego kandydata na sekretarza generalnego SEP”. W przeddzień Zjazdu SEP zjawił się w moim biurze ponownie dr Moroński, tym razem z inż. Kazimierzem Straszewskim, ówczesnym prezesem SEP. Omówiliśmy pokrótce ostatnie szczegóły programu zjazdu SEP, po czym inż. Straszewski zaproponował mi oficjalnie*

*objęcie stanowiska sekretarza generalnego SEP. [...] Z kolei przedstawiony zostałem nowoobranemu prezesowi SEP, inż. Zygmunтови Okoniewskiemu, który zaaprobował moją kandydaturę. [...] W ten sposób rozpoczął się przeszło dziesięcioletni okres mojej pracy dla Stowarzyszenia Elektryków Polskich, okres który zawsze uważałem i do końca życia zaliczać będę jako najszcześniejszy w moim życiu. W okresie tym dane mi było współpracować z grupą ludzi przejętych ideałami społecznymi, pełnymi entuzjazmu, a przy tym starszych ode mnie wiekiem i doświadczeniem. Dzięki specyficznemu ustrojowi Stowarzyszenia jego sekretarz generalny rozporządzał ogromną swobodą działania i miał możliwość wykazania w pełni swej inicjatywy. Zarząd Główny, a w szczególności każdorazowy prezes Stowarzyszenia kierował, doradzał i aprobował, ale zaiste w niczym nie krępował tej inicjatywy*¹⁵.

Foto. 3. Józef Podoski, sekretarz generalny SEP w latach 1929-1939 (Źródło: *Przegląd Elektrotechniczny*, 1939, nr 12, s. 620)

SEP a „sprawa Harrimana”

Polski świat elektrotechniczny w 1929 r. mocno poruszył projekt nadania amerykańskiemu koncernowi Williama Averella Harrimana koncesji na elektryfikację dużej części Polski. Od SEP-u oczekiwano zajęcia stanowiska wobec tej kwestii. Pomimo tych nadziei, SEP oraz jego organ, *Przegląd Elektrotechniczny* zajął nader powściągliwe stanowisko. Dopiero w październiku 1929 r. redakcja *Przeglądu Elektrotechnicznego* na pierwszej stronie zwróciła uwagę na „powódź głosów i opinii” w tej sprawie w prasie codziennej, zaznaczając, że tak doniosłe stanowisko wymaga gruntownego zbadania. Dlatego też zamieszczono wtedy jedynie cztery memoriały innych organizacji¹⁶. Miało to pozwolić czytelnikom wyrobić własną opinię, ale to nie wystarczyło, dlatego 15 listopada ukazała się „Enuncjacja Zarządu Głównego SEP w sprawie projektu udzielenia uprawnienia firmie W. A. Harriman and Co., Inc.”, w której stwierdzono, że SEP nie jest powołany do zabierania głosu w sprawie gospodarczo-finansowej, a tylko ściśle naukowo-technicznej. Projekt Harrimana zawiera tak mało danych technicznych, że nie można się do nich odnieść, a w tak ważnej sprawie stronę techniczną należy ocenić uwzględniając też stronę gospodarczo-finansową. Uznano, że najlepszym organem do wydania opinii w tej sprawie jest

¹¹ Protokół Walnego Zgromadzenia Stowarzyszenia Elektryków Polskich, odbytego w Poznaniu w dniach 27 i 28 czerwca 1929 roku, *PE*, 1929, nr 15, s. 473-478.

¹² J. Podoski, Wspomnienia z pracy w Stowarzyszeniu Elektryków Polskich w latach 1929-1939, [w:] *Historia Stowarzyszenia Elektryków Polskich 1919-1959*, red. J. Płaskowski, Warszawa 1959, s. 384.

¹³ Zarząd Główny, *PE*, 1929, nr 22, s. 646.

¹⁴ T. Skarzyński, PODOSKI (Junosza-Podoski) Józef (1900-1984), [w:] *Słownik biograficzny techników polskich*, z. 2, s. 137-140.

¹⁵ J. Podoski, s. 381-382.

¹⁶ W sprawie Harrimana, *PE*, 1929, nr 19, s. 551.

Państwowa Rada Elektryczna, w skład której wchodził też przedstawiciel SEP¹⁷ (od 1926 r. nie była ona jednak zwoływana). Można próbować tłumaczyć tak powściągliwe stanowisko SEP w sprawie Harrimana (którą żyła wtedy cała Polska) tym, że wiele innych organizacji zabrało w niej głos, a sam SEP, skupiony na reorganizacji nie był w tamtym czasie przygotowany do wydania miarodajnej opinii.

Propozycja koncernu Williama Averella Harrimana w czasie, gdy w Polsce brakowało kapitału na przeprowadzenie bardzo potrzebnej elektryfikacji Polski była kusząca. Koncern zaproponował bowiem budowę zakładu elektrycznego (kilku elektrowni) oraz budowę sieci przesyłowej i rozdzielczej energii elektrycznej oraz jej dystrybucję na obszarze ówczesnych województw krakowskiego i kieleckiego oraz części województw warszawskiego, łódzkiego, lubelskiego i lwowskiego. Był to teren zamieszkały przez ok. 10 mln ludzi. Koncern Harriman miał zainwestować 100 mln dolarów, przy czym w ciągu pierwszych 5 lat koncesjonariusz miał wybudować elektrownie oraz sieć elektryczną, łącznie inwestując 15 mln dolarów. W kolejnych 5 latach miał zainwestować dalszych 10 mln. w rozwój sieci i mocy wytwórczych, a w następnych po 1,5 mln rocznie. Pracownikami w zakładzie Harrimana mieli być obywatele polscy. Wyjątkowo, gdyby brakowało fachowców, przez pierwsze pięć lat koncesji dopuszczono zatrudnienie zagranicznych, jednak nie przekraczając 10% całego personelu. Uprawnienia koncesyjne miały być udzielone na 60 lat, ale po 35 latach państwo polskie miało możliwość wykupić zakład. Jednak cena energii elektrycznej miała być ustalona na cały okres 60 lat. Choć Zarząd Główny SEP i *Przegląd Elektrotechniczny* zajęły w tej sprawie powściągliwe stanowisko traktując, iż oprócz charakteru technicznego ma ona dla państwa duży wymiar gospodarczo-finansowy, to jednak wśród członków SEP wywołała ona ogromne poruszenie. Poszczególne oddziały SEP organizowały w sprawie koncesji dyskusje, a np. Oddział Łódzki zgłosił sprzeciw wobec udzielenia zgody koncernowi Harrimana. Wyraziste stanowisko w tej sprawie zajęli lwowscy działacze SEP skupieni w Polskim Towarzystwie Politechnicznym. Prof. Sokolnicki był za udzieleniem koncesji, jednak z pewną jej modyfikacją dotyczącą udzielenia ręką państwu w zakresie samodzielnego decydowania o polityce gospodarczej państwa i nieograniczanie wydatków na wykonanie programu koncesji. Przeciwnie stanowisko zajął prof. Fryze proponując realizację elektryfikacji przez utworzenie przedsiębiorstwa krajowego, z ewentualnym korzystaniem z pożyczek zagranicznych. Pośrednie stanowisko zajęli prof. Idaszewski oraz wybitny specjalista, wykładowca gospodarki elektrycznej na Politechnice Lwowskiej inż. Maurycy Altenberg, którzy godząc się na udzielenie koncesji obywatelom domagali się znacznego zmodyfikowania jej uprawnień, dotyczących przede wszystkim czasu trwania koncesji oraz ustalania taryf za energię elektryczną dostarczaną odbiorcom. Swoje stanowisko i zastrzeżenia wobec umowy z koncernem Harrimana zgłosiły też inne instytucje jak np. Polski Komitet Energetyczny, Związek Elektrowni Polskich oraz inne. Ostatecznie jednak sprawa koncesji Harrimana upadła na posiedzeniu Rady Ministrów 26 maja 1930 r., kiedy to nowy minister robót publicznych, prof. hydrotechniki Politechniki Lwowskiej Maksymilian Matakiewicz, przeciwnik nadania koncesji Harrimanowi, zdołał przeforsować swoje zdanie, dzięki czemu odrzucono koncesję, o czym zawiadomiono firmę 4 czerwca 1930 r.

¹⁷ Enuncjacja Zarządu Głównego SEP w sprawie projektu udzielenia uprawnienia firmie W. A. Harriman and Co., Inc., *PE*, 1929, nr 22, s. 646-647.

Podsumowanie

Rok 1929 był w istocie przełomowy dla SEP w dwudziestolecie międzywojennym. Przeorganizowano wtedy, pod kierunkiem prezesa Kazimierza Straszewskiego i sekretarza generalnego Witolda Morońskiego SEP w zgodzie z nowym statutem. Zorganizowano Sekretariat Generalny, który objął niezwykle dynamicznie Józef Podoski, dzięki czemu powstał łącznik pomiędzy Zarządem Głównym, dziewięcioma istniejącymi wtedy Oddziałami i innymi jednostkami w Stowarzyszeniu. Sekretariat zajmował początkowo tylko jeden pokój w gmachu Stowarzyszenia Techników w Warszawie, przy redakcji „Przeglądu Elektrotechnicznego” i zatrudniał (poza sekretarzem generalnym) jedną urzędniczkę. Połączono SEP ze Stowarzyszeniem Radiotechników Polskich i Polskim Komitetem Elektrotechnicznym, co rozpoczęło powolny proces jednoczenia wszystkich polskich elektryków pod sztandarem SEP¹⁸. Tak podsumował ów rok członek Zarządu Głównego, Tadeusz Czaplicki: *Skończył się w naszym życiu okres wstępny, okres dziecięcego utykania na drodze naszego rozwoju wskutek słabości naszego organizmu, okres marnowania wysiłków naszych wskutek ich rozstrzelenia, okres pracy przypadkowej, dorywczej, chaotycznej, opartej wyłącznie na poświęceniu, ofiarności lub amatorskim zamiłowaniu poszczególnych jednostek. Rozpoczął się okres męźnienia naszego Stowarzyszenia, okres energicznego skupiania naszych sił, okres pracy ciągłej, usystematyzowanej, planowej, mającej oparcie we własnym stałym, sprężystym i ruchliwym aparacie wykonawczym w postaci sekretariatu generalnego*¹⁹. Z perspektywy następnych kilku lat, reorganizacja SEP jaką wdrożono w 1929 r., kiedy jesienią zaczął się światowy wielki kryzys gospodarczy, mogła uratować samo istnienie Stowarzyszenia. Kryzys mocno uderzył w branżę elektrotechniczną, a zwłaszcza w ruch stowarzyszeniowy. Reorganizacja dała SEP mocną podstawę, która umożliwiła stały wzrost, także w czasie kryzysu, na następne dziesięć lat, co pozwoliło przetrwać SEP najtrudniejszą próbę w czasie II wojny światowej.

Autorzy: dr Piotr Rataj, Pracownia Historyczna SEP, E-mail: piotr.rataj33@wp.pl; dr Przemysław Sadłowski, PH SEP, E-mail: przemyslawsadlowski@gmail.com; em. prof. Politechniki Opolskiej Jerzy Hickiewicz, PH SEP, E-mail: j.hickiewicz@zw.po.edu.pl

LITERATURA

- [1] Drewnowski K., Polski Komitet Elektrotechniczny jako organ prac przepisowych i współpracy międzynarodowej elektryków polskich 1924-1932, *Przegląd Elektrotechniczny*, 1939, nr 12, s. 635-637.
- [2] Historia Stowarzyszenia Elektryków Polskich 1919-1959, red. J. Płaskowski, Warszawa 1959.
- [3] Podoski J., 1929-1939, *Przegląd Elektrotechniczny*, 1939, nr 12, s. 619-621.
- [4] *Przegląd Elektrotechniczny* z lat 1929-1930.
- [5] Skarzyński T., PODOSKI (Junosza-Podoski) Józef (1900-1984), [w:] Słownik biograficzny techników polskich, z. 2, s. 137-140.
- [5] Skarzyński T., Kubiawski J., Ważniejsze wydarzenia w okresie 1882-1919-1945, [w:] Stowarzyszenie Elektryków Polskich: Zeszyt Historyczny nr 1: 75 lat Stowarzyszenia Elektryków Polskich 1919-1994, red. T. Skarzyński, Warszawa 1994, s. 25-27.
- [6] Tydzień techniczny od 21-28 czerwca 1929 podczas Powszechnej Wystawy Krajowej w Poznaniu, Poznań 1929.

¹⁸ Sprawozdanie z działalności Stowarzyszenia Elektryków Polskich, *PE*, 1930, nr 12, s. 294-308.

¹⁹ T. Czaplicki, Na przełomie. (Co Stowarzyszenie Elektryków Polskich zrobiło i co powinno zrobić), *PE*, 1930, nr 12, s. 290.